

Til Stortingets utdannings- og forskningskomité

Ref.: BJO

Dato: 22. April 2021

Innspill til Prop. 111 L (2020–2021) Endringer i universitets- og høyskoleloven

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening, er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 88 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna mener akademisk frihet er en av våre fremste verdier i et demokrati. Tekna mener Aune-utvalgets forslag om å presisere at institusjonene også har ansvar for å verne om de ansattes utøvelse av den akademiske friheten er et godt forslag.

Tekna ber Stortinget, i tråd med Aune-utvalgets forslag, om å presisere i loven at institusjonene også har ansvar for å verne om de ansattes utøvelse av den akademiske friheten.

Gratisprinsippet

Tekna viser til at gratisprinsippet videreføres i tråd med utvalgets forslag. Gratisprinsipp ved ordinær utdanning skal ligge fast.

Tekna er videre av den oppfatning at gratisprinsippet er satt under press når man nå skal foreslå endringer i finansieringen av etter- og videreutdanning. Statlige universiteter og høyskoler har et svært viktig samfunnsoppdrag. En grunnleggende forståelse av at utdanning skal skje gjennom hele livet, er blitt tatt på alvor gjennom kompetansereformen. Gratisprinsippet må ligge til grunn også her. Retten til etter- og videreutdanning må ikke være avhengig av egen økonomi eller være prisgitt arbeidsgivers betalingsvillighet. Tekna er kritisk til signalene i stortingsmeldingen om statlig styring av UH-sektoren, om å gjøre regelverket for egenbetaling mer fleksibelt og åpne for at statlige universiteter og høyskoler i større grad enn i dag kan tilby utdanninger mot egenbetaling.

Tekna vil be Stortinget presisere i merknader at man ikke må gjøre endringer i egenbetalingsforskriften som bidrar til et klassesdelt etter- og videreutdanningsystem basert på økonomi.

Krav om to sensorer

Regjeringen foreslår å lovfeste et krav om to sensorer ved eksamen der vurderingsuttrykket er gradert med karakterskalaen A til F. Herunder ligger å lovfeste et krav om uavhengighet til den utdanningen der vurderingen skjer, for minst en av de to sensorene.

Tekna mener dette forslaget ikke er realiserbart av ulike grunner. Det er helt klart knapphet på undervisningsressurser innen særlig MNT-fagene. Det er videre kommet til en rekke oppgaver som skal løses av vitenskapelig ansatte, uten nye ressurser. ABE-kutt preger sektoren.

Krav om to sensorer hvorav en ekstern, er foreslått som et absolutt krav, noe Tekna ikke støtter. Ikke bare utgjør dette et kapasitetsproblem, men også en kvalitetsutfordring. Mange studenter får vurdert

sine eksamener av to sensorer i dag, men det må tilligge universitetet å avgjøre dette. Det er svært krevende å finne eksterne sensorer som kjenner pensum, som er oppdatert i faget og som har kapasitet. Det finnes en rekke smalere studier og programmer hvor det er nærmest umulig å finne eksterne sensorer. Faren for at slike lovpålagte oppgaver vil gå på bekostning av kvalitet i øvrig undervisning, underveisvurderinger og annet utviklingsarbeid, er åpenbar. Et slikt absolutt krav vil også hemme muligheten til å prøve ut andre evalueringsformer, et viktig arbeid som er på gang.

Tekna er opptatt av at studentenes rettssikkerhet og trygghet for en rettferdig vurdering skal ivaretas. Tekna mener dette er ivaretatt gjennom retten til begrunnelse og ligger i selve klageordningen.

Tekna ber Stortinget ikke lovregulere et absolutt krav om to sensorer.

Tekna viser til at det åpnes opp for at man kan bruke sensorer i samme institusjon bare man har en tilstrekkelig distanse og fremstår som ekstern.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen redegjøre for hva som menes med ekstern sensor og gi en presis avgrensning før man eventuelt innfører et absolutt lovkrav om to sensorer i alle eksamener.

Blind sensur

Ordningen med blind sensur foreslås opprettholdt i lovforslaget. I dag kan studenten kreve en begrunnelse for karakteren. I tillegg er det gitt en klageadgang. Tekna mener at når studenten klager og ber om en ny behandling etter å ha fått en begrunnelse, bør klagen være mest mulig opplyst. Vi mener at opprinnelig vedtak (karakter) og studentens begrunnelse på hvorfor karakteren er feil, må ligge ved ny vurdering. Studenten skal som før være anonym i prosessen. En økende tendens til å be om begrunnelse på gode karakterer vitner om negative konsekvenser av klageadgangen. Stadig flere bruker begrunnelsesretten for å få attestert gode prestasjoner. I tillegg har det bredt om seg en oppfatning om at man har intet å tape på å klage. Tekna mener det er en betydelig, og økende, kapasitetsutfordring å håndtere det økende antallet klager og begrunnelser.

Tekna mener primært ordningen med blind sensur må opphøre.

Tekna mener subsidiært Stortinget må be regjeringen sørge for en bredere gjennomgang av ordningene med blind sensur, klageadgang og begrunnelser for karakterer.

Sensurfrist

Tekna kan ikke se at utvalgets forslag til endringer i bestemmelsen om sensurfrist er imøtekommet i foreliggende lovforslag. Tekna viser til at Aune-utvalget i bestemmelsen om sensurfrist foreslår å erstatte 3 uker til 15 virkedager. Tekna støtter dette. Det bør også endres til virkedager i frister for begrunnelse og klagesensur.

Tekna mener også at det i loven må legges inn muligheter for unntak fra fristene. En kategorisk sensurfrist vil ikke kunne tilpasses ferieavvikling. Spesielt gjelder det klagesensur som fremmes etter vårsemesteret. Det er også til tider svært omfattende og antallsvis mange eksamens-sett som skal sensureres, noe som gir svært høy arbeidsbelastning. Tekna mener det må innføres en mulighet for godt begrunnet unntak fra lovfestet frist.

Tekna mener Stortinget bør foreslå at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med endringer i bestemmelsen om sensurfrist hvor man erstatter 3 uker med 15 virkedager samt legger inn en mulighet med unntak fra fristen.

Kritikkverdige forhold

Tekna mener det klokt at det blir lovfestet et forbud mot gjengjeldelse når studenter melder om avvik. Det er viktig at det blir lettere for studentene/stipendiatene å varsle om kritikkverdige forhold og at varsleren ivaretas på en god måte gjennom og etter prosessen. Tekna vil likevel påpeke at det kan være en utfordring å dokumentere at eventuelle negative hendelser er knyttet til varsling. Det bør derfor tenkes nytt på hvordan man eksempelvis kobler på andre instanser som AMU/LMU, tiltak for å følge opp varsleren med støttepersonell mm. Dette gjelder særlig for PhD-studenter som er helt prisgitt veileder.

Tekna mener det i tillegg til et lovfestet forbud mot gjengjeldelse må etableres mer proaktive tiltak for å ivareta både studenter og ansatte i varslingssituasjoner.

Trakassering

Seksuell trakassering og trakassering ivaretas av likestillings- og diskrimineringsloven og Aune-utvalget foreslo av den grunn å oppheve den tilsvarende bestemmelsen i UH-loven. I Aune-utvalgets rapport heter det: «*Denne formen for dobbeltregulering bidrar til å svekke helheten i lovverket og gir et lovverk som er mer omfattende enn det behøver å være. Det er i seg selv et viktig hensyn å sørge for at lover ikke blir for omfangsrike, ettersom det kan føre til at de blir vanskeligere å finne frem i. Utstrakt bruk av dobbeltregulering vil etter utvalgets vurdering redusere brukervennligheten. Utvalget viser i denne sammenheng til mandatet, som sier at utvalget skal foreslå en tydelig og brukervennlig lov.*»

Regjeringen har valgt å opprettholde bestemmelsen i UH-loven. Å opprettholde bestemmelsen vil bidra til å redusere brukervennligheten til en allerede komplisert og omfangsrik lov. Målet må være å rydde av veien unødige kompliserende faktorer i rettspleien.

Tekna mener Stortinget må sikre at vi ikke har lovverk som bidrar til dobbeltregulering og derfor oppheve bestemmelsen om forbud mot seksuelle trakassering og trakassering i tråd med Aune-utvalgets forslag.